

triviálně plochý a anekdotářsky pointovaný genre, působí právě tou populární malicherností a neduševností. Přidejte k němu někdy pro změnu nasládlou sentimentálnost, plačtivé scény a tklivé výstupy, melodramatický pathos nevinných obětí — a máte lektvar, nad který obecnstvu není a nebude.

Tímto plochým genrovým realismem prošli jsme v lyrice i malířství, prošli jsme a procházíme ještě v románě (kde se masuje třeba sociálním nebo kulturním nátěrem) a toneme v něm a dusíme se nyní na divadle. Pokud z něho nevybredneme, nemůže být o opravdovém pokroku uměleckém řeči. Stroupežnického cením si právě proto tak vysoko, že v něm neutonul, že jej překonal a strávil, že ho roztavil vřelou jímavou opravdovostí a skutečným tragickým osudovým nádechem, kterým oblil své bohaté charakterové hlavy, ať v „Hrobčickém“, „Vojtěchu Žákoví“, nebo v nedoceněné dosud „Valdštyňské šachtě“, kde charaktery jsou luštěny ve své osudové a ideové jádro, jako nikde jinde.

Karel Toman: Pohádky krve — Hanuš Jelínek: . . . — Bedřich Zavadil: Když slunce svítí — Adolf Brabec: Listí padá. . . — Otakar Pallan: Na prahu života

Pan *Karel Toman*, jehož jméno jsem postavil v čelo této legie mladých básníků-debutantů, má docela nepochybně uměleckou krev v sobě, a myslím, že napíše nám jednu lyrické, podvědomím opilé, teskně temné verše, k nimž v přítomné knížce cítím stále ještě jen náběhy a někdy dost nezcelené, v jeden silný akord neslité posud. Autor opíjel se, zdá se mi, na velikém, etejně elementárně impulsivním jako umělecko vypracovaném lyriku německém *Richardu Dehmelovi* a před očima stála mu patrně jeho magická poesie, která v některých číslech svých dovedla spojit přírodní elementárnost s uměleckou stylovostí tak prolínavě a tajemně, že čísla ta stávají se nezapomenutelnými pro každé umělecké srdce. Ale toto bizarně zázračné sloučení srdce a úmyslu, osudu a plánu, nedaří se posud panu Tomanovi, který bývá buď nejasný a abstrusní někdy nebo zase jasnější, t. j. banálnější, než si přál. Přesto je v knize několik čísel, která ukazují na opravdový básnický talent a hlouběji založený snad, než se některým posuzovatelům na první pohled zdálo. Jsou to verše opravdu teskně hořem a lítostí, jiné opravdu rozleptané žlučí a sarkasmem . . . všecko důkaz, že básník žije si problémy a city naší doby opravdu na svou pěst a dovede je originelně pojmout a brzy i originelně a silně, jistě vyslovit. Mohl bych leccos citovat na doklad svých soudů, ale přestávám, poněvadž setkáme se, doufám, brzy zase s p. Tomanem a silnějším snad a zcelenějším než je v této první knize, která slibuje víc, než se mnohým zdálo, a která staví již teď p. Tomana do první řady letošních debutantů.

Méně rozhodného a typického vidím v druhé z nadepsaných knížek, v p. *Jelínkově* sbírečce opatřené epigrafem z lesbické básničky *Sapfo*. P. Jelínek je snad celejší a jednotnější již než p. K. Toman, ale nemá toho lyrického hlubokého hrudního tónu, který cítím mnohde pod verši p. Tomanovými. Jsou to většinou velice vášnivé i smyslné místy improvisace, které sem tam připomínají intonaci i strukturou p. Neumanna, jenže jsou monotonnější, chudší a přes smyslná témata také střízlivější. Někde, na př. v poslední básni *Hymna kráse*, jest analogie ta skoro úplná, jak ukáže srovnání s dotyčným číslem v p. Neumannově knížce *Apostrofy hrdé a vášnivé*. Novou notu může nalézt p. Jelínek, zdá se mi, spíše v sevěných tradičních starých formách, z nichž některé, vpředu knížky jeho uložené, mají pěknou,

silně rytou linii plastické krásy. Ty cením také nejvýše ze sbírečky p. Jelínkovy, poněvadž v nich vidím nejpůvodnější jeho tón. K definitivnímu soudu o básnickém fondu p. Jelínkově bylo by však třeba větších ukázek, než je přítomných deset čísel. Není to ztracený debut, dovede-li básník z přítomné ukázky jíti výš a dál a pracovat odlišnějším, více svým a po nové sensaci a reliefnější dikci vzepjatým stylem.

To, co podává p. *Zavadil* ve své objemné poměrně knížce, jest ještě bezvýrazná mdlota, ošřepaná banálností, krátkodechá malichernost a hračkářská bezmyšlenkovitost. Sem tam šlehne jiskra v jednom řádku, aby ve druhém zhasla. Posud žádný umělecký charakter ani náběh k němu.

Staré tradici naší poesie náleží p. *Brabec*. Píše v starých sevřených formách staré tradiční běžné city, dávno a dávno jinde plněji a silněji vyslovené. Starý slovník, starý obrazový aparát, ale přítom někdy dost jemně předené a harmonické (bohužel, že příliš povídavé a prázdné) sloky a sem tam i jistá ušlechtilost citění při vši tradičnosti a při nepatrném ideovém fondu a malé schopnosti nového silného vonného vyslovení. Pan *Brabec* je patrně dobré srdce, kterému schází schopnost vyslovit se umělecky a básnicky. Je lepší člověk než umělec; snad to není konec konců nejhorší osud.

Tlustý fascikl p. *Pallanův* jsou docela pusté a průměrné gymnasijské rýmováčky, nabubřelá a vodnatá próza neobyčejně triviální a banální. Autor je ve všech směrech posud nezralý a práce jeho je literární zbytečnost první třídy. Škoda toho pěkného papíru a tisku.

H. Uden: *Sad zarůstající*

Třetí knížka veršů p. Udenových není psána sonetem, tím přišerným, násilným, křečovitým sonetem, jaký jsme poznali z jeho prvních dvou knížek. Má proto volnější, snesitelnější dikci a několik alespoň čísel jakés takés nálady a jakés takés intonace. Jinak však ani zde nepodává p. autor nic, co by ho povzneslo nad vzdělaného, scěťelého, obratného diletanta. Je to zajímavé pozorovat, jak ve vzdělaném jazyce dovede konečně docela obstojně hladké verše napsat člověk bez vši veliké duševní vzrušivosti, bez všech fondů básnických, bez vši nové a silné vlohy obrazivé a citové, bez všeho, čím je podmíněn skutečný básnický charakter.

Ladislav Quis: *Epigramy*

Méně vtípných, daleko více nevtípných, násilných a jalových čísel obsahuje knížka epigramů p. Quisových, jež vynesla mu velice levně titul dědice Havlíčkova. Mezi p. Quisem a Havlíčkem je však ten podstatný rozdíl, že Havlíček jako epigramatik stál v prvním *bílém* šiku pokroku, bojoval za nejsmělejší a nejvolnější postuláty nové doby, páčil všecko šosáctví, pohodlí a lenost duševní, kdežto p. Quis ve svých plodech, pracovaných často přímo podle podloženého vzorku Havlíčkova, hájí starou tradici, marasmus a senilnost a píchá neb snaží se píchat všecko nové,

smělé a pravdivé, co nelíbí se privilegovaným autoritám a zapsaným cechům a živnostem literárním. A kdyby to bylo alespoň vtípné — ale Nemesis postarala se o to již, že všechny „vtípy“ p. Quisovy na mladou kritiku a poesii dopadly z celé knížky nejhůře. Je to tak dřevěné a rohaté, až to trká. Většinou nepovznáší se to nad tak zvanou „satiru“, jakou vyrábívají jednou týdně nyní skoro pravidelně páně Vilínkovy „Humoristické listy“ a p. Tůmovy „Šípy“. Zde přestává humor a začíná buď sprostota nebo vrtohlavá jankovitost.

Josef Havlík: *Z menšího obzoru*

Řada drobných a menších prací autora zcela patrně ochotnického, který vedle úřední práce baví se spisovatelstvím beletrie. Práce jeho jsou umělecky docela nepatrné nebo žádné hodnoty. Samá banálnost, jalovost, falešná nepravdivost a nepravděpodobnost z toho čiší. Kromě toho vypravuje své dojemné historie p. Havlík neobyčejně neobratně, toporně. Nejenže v tom není stilu a nálady, není to ani hladké a plynulé. Podivné obraty, exprese nejapná a vyvětralá, všecko, co již nevypustí z pera ani obratnější a rutinovanější *novinář*. Pan Havlík vyčnívá dnes cize ze starého útvaru do našeho vzduchu. Práce jeho tiskly se před lety i v „Lumíru“, tuším — dnes na to vzpomíná člověk polo s úsměvem, polo se smutkem. Je jasně vidět, jak nízko stála tehdy česká próza a jak velký pokrok učinili jsme zásluhou mladé generace v posledním desetiletí. Jakou jemnost stilu, jakou novost a pružnost výrazu má dnes proti p. Havlíkovi i docela prostřední moderní začátečník! Jak jinak vidí, jak jinak jemněji a rozmanitě zachycuje, jak jiné nervové fluidum třese se v jeho větách! A jak nekonečně větší je poznání života, jeho nervů, jeho hybného dechu, jeho bijícího srdce! Jak *cítí* ti mladí lidé život, poctivý, bolestný tón, zpráskané a zbité nervy, jeho udýchaný var a rozloužený chvat! Jaká hořkost nenávratného, jaký prohloubený smysl pro marnost a nicotu všeho nezachyceného a uplynulého se nad tím třese a zírá z toho s nývým smutkem velikých, horečkou bolesti rozšířených a setmělých zraků. Práce p. Havlíkovy jsou proti tomu dřevěně klidné a loutkově prkenné. Urazili jsme veliký lán práce a cesty umělecké, tanulo mi stále na mysli při lektuře této knihy a plašilo smutek z její marnosti a slabosti.

Karel Scheinpflug: *J. N. R. J.*

V prologu ke své knize vykládá p. Scheinpflug, že nechce být pěvcem hmoty, barev, tvarů, vášní a rozkoší, toho celého hmotného jevového pouze světa, nýbrž že touží po veliké ideové meditativní poesii. Velice dychtivě přečetl jsem pak vlastní sbírku, která nese zase velice lákavý podtitul „kapitoly ze života prorokova“. Ale řeknu upřímně, byl jsem zklamán. Pan Scheinpflug není veliký básník myslitel: nedovedl ze staré látky vyloudit ani jednu myšlenku, ani jednu představu, ani jeden cit, který bychom neznali již odjinud a na který by nepřipadl každý průměrný vzdělanec při troše přemítání. Ze šesti delších básní, jež činí obsah knížky, nevy-